

Βασικά μηνύματα Ευρωπαϊκή ημέρα ενημέρωσης για τα αντιβιοτικά 2022

Πρόσφατα στοιχεία και τρέχουσα κατάσταση

- Το ECDC εκτιμά ότι κάθε χρόνο, σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, την Ισλανδία και τη Νορβηγία, πάνω από 35.000 άνθρωποι πεθαίνουν από λοιμώξεις οι οποίες είναι ανθεκτικές στα αντιβιοτικά, ένας αριθμός που έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Η επιβάρυνση της υγείας από τις ανθεκτικές στα αντιβιοτικά λοιμώξεις είναι συγκρίσιμη με τη συνολική επιβάρυνση της γρίπης, της φυματίωσης και του HIV/AIDS.
- Συνολικά, μεταξύ 2016 και 2020, παρατηρήθηκαν σημαντικά αυξανόμενες τάσεις του εκτιμώμενου αριθμού λοιμώξεων και των θανάτων που αποδίδονται στα βακτήρια για όλους σχεδόν τους συνδυασμούς αντοχής στα αντιβιοτικά στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ, αν και παρατηρήθηκε μικρή μείωση από το 2019 στο 2020, κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους της πανδημίας COVID-19.
- Πάνω από το 70% του αντίκτυπου των ανθεκτικών στα αντιβιοτικά λοιμώξεων στην υγεία συνδέεται άμεσα με λοιμώξεις που σχετίζονται με την παροχή υγειονομικής περίθαλψης. Αυτό θα μπορούσε να ελαχιστοποιηθεί μέσω της λήψης κατάλληλων μέτρων πρόληψης και ελέγχου των λοιμώξεων, καθώς και μέσω της εποπτείας των αντιβιοτικών σε δομές υγειονομικής περίθαλψης.
- Το μεγαλύτερο φορτίο νοσηρότητας προκλήθηκε από το ανθεκτικό στις κεφαλοσπορίνες *Escherichia coli* τρίτης γενιάς, ακολουθούμενο από τον ανθεκτικό στη μεθικιλίνη *Staphylococcus aureus* (MRSA) και την ανθεκτική στην κεφαλοσπορίνη *Klebsiella pneumoniae* τρίτης γενιάς.
- Η αντοχή στα αντιβιοτικά που χρησιμοποιούνται για τη θεραπεία τελευταίας γραμμής βακτηριακών λοιμώξεων, όπως η καρβαπενέμη, έχει τον μεγαλύτερο αντίκτυπο στην υγεία. Ο αριθμός των θανάτων που προκλήθηκαν από λοιμώξεις με βακτήρια ανθεκτικά στην καρβαπενέμη αυξήθηκε μεταξύ 2016 και 2020. Αναφορικά με τα ανθεκτικά στην καρβαπενέμη βακτήρια *Klebsiella pneumoniae* και *Acinetobacter* spp., τα οποία αποτελούν συχνή αιτία λοιμώξεων που συνδέονται με την παροχή υγειονομικής περίθαλψης, ο αριθμός των θανάτων που αποδίδονται σε αυτές τις λοιμώξεις αυξήθηκε κατά περίπου 50% μεταξύ 2016 και 2020.
- Κατά την περίοδο 2016-2020, οι μεγαλύτερες αυξήσεις του αριθμού των περιστατικών και των ποσοστών αντοχής στα αντιμικροβιακά για το *Acinetobacter* spp. αναφέρθηκαν από χώρες που είχαν ήδη αναφέρει υψηλά ποσοστά περιστατικών *Acinetobacter* spp. με αντοχή στα αντιμικροβιακά πριν από το 2020.
- Το *Acinetobacter* spp. στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης είναι ιδιαίτερα προβληματικό δεδομένου ότι μπορεί να παραμείνει στο περιβάλλον υγειονομικής περίθαλψης για μεγάλο χρονικό διάστημα και, μόλις εδραιωθεί, φημίζεται για τη δυσκολία εξάλειψής του.

- Το 2018, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) υπολόγισε ότι κάθε χρόνο οι λοιμώξεις που οφείλονται σε βακτήρια ανθεκτικά στα αντιβιοτικά κοστίζουν στα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης των χωρών ΕΕ/ΕΟΧ 1.1 δισεκατομμύρια ευρώ.
- Υπάρχει σαφής συσχετισμός μεταξύ της συχνότητας χρήσης των αντιβιοτικών σε έναν πληθυσμό (π.χ. στην πρωτοβάθμια περίθαλψη) και των αντίστοιχων επιπέδων αντιμικροβιακής αντοχής των βακτηρίων που ευθύνονται για λοιμώξεις στον ίδιο πληθυσμό. Με άλλα λόγια, όσο μεγαλύτερη είναι η χρήση αντιβιοτικών σε μια χώρα τόσο υψηλότερα είναι τα ποσοστά αντοχής στη χώρα αυτή.
- Επιπλέον, η εφαρμογή και η συμμόρφωση προς τα μέτρα πρόληψης και ελέγχου των λοιμώξεων συνδέονται αντιστρόφως ανάλογα με τα επίπεδα αντοχής στα αντιμικροβιακά, ιδίως στα νοσοκομεία και σε άλλες δομές υγειονομικής περίθαλψης. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι όση περισσότερη προσοχή δίνεται στην πρόληψη και στον έλεγχο των λοιμώξεων σε μια χώρα, τόσο χαμηλότερα θα είναι τα ποσοστά αντοχής.
- Κατά την περίοδο 2012-2021, παρατηρήθηκε στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ στατιστικά σημαντική μείωση της κατανάλωσης αντιβιοτικών, τόσο σε επίπεδο κοινότητας (πρωτοβάθμια περίθαλψη) όσο και στα νοσοκομεία. Στατιστικά σημαντικές αυξητικές τάσεις παρατηρήθηκαν μόνο σε μία χώρα (Βουλγαρία).
- Είναι πιθανόν οι παράγοντες που σχετίζονται με την πανδημία COVID-19 να έχουν αντίκτυπο στην κατανάλωση αντιβιοτικών στην ΕΕ/ΕΟΧ από το 2020 σε επίπεδο κοινότητας (π.χ. αλλαγές στη μετάδοση νόσων, συμπεριφορά που στοχεύει στην παροχή υγειονομικής περίθαλψης, πρακτικές συνταγογράφησης και μικρότερη συχνότητα λοιμώξεων του αναπνευστικού συστήματος που δεν σχετίζονται με COVID-19 λόγω μη φαρμακευτικών παρεμβάσεων). Παρά ταύτα, η αύξηση της αναλογίας των αντιβιοτικών ευρέος φάσματος προς τα αντιβιοτικά στενού φάσματος που χρησιμοποιούνται σε επίπεδο κοινότητας επιταχύνθηκε το 2020 και το 2021.
- Ενώ ο νοσοκομειακός τομέας παρουσίασε πρωτοφανείς μειώσεις στη μέση κατανάλωση στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ κατά την περίοδο 2020-2021, σημειώθηκε μεγάλη αύξηση στην κατανάλωση αντιβιοτικών ευρέος φάσματος και τελευταίας γραμμής.
- Η αντοχή στα αντιμικροβιακά εξακολουθεί να αποτελεί σοβαρή πρόκληση στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ και πρέπει να συνεχίσουμε τις προσπάθειες για την περαιτέρω μείωση της περιττής χρήσης των αντιβιοτικών και τη βελτίωση των πρακτικών πρόληψης και ελέγχου των λοιμώξεων με στόχο την σημαντική μείωση της χρήσης τους.
- Τα αναφερόμενα ποσοστά αντοχής στα αντιμικροβιακά ποικίλλουν σημαντικά από χώρα σε χώρα για αρκετούς συνδυασμούς ειδών βακτηρίων-αντιμικροβιακών, συχνά δε με βαθμίδωση από τον Βορρά προς τον Νότο και από τη Δύση προς την Ανατολή. Σε γενικές γραμμές, τα χαμηλότερα ποσοστά μικροβιακής αντοχής αναφέρονται από χώρες της Βόρειας Ευρώπης και τα υψηλότερα από τις χώρες της Νότιας και Ανατολικής Ευρώπης.
- Παρά την αυξημένη ευαισθητοποίηση σχετικά με την απειλή της μικροβιακής αντοχής κατά της δημόσιας υγείας και παρά τη διαθεσιμότητα τεκμηριωμένων κατευθυντήριων γραμμών για την πρόληψη και τον έλεγχο των λοιμώξεων, την αντιμικροβιακή επιστασία και την επαρκή μικροβιολογική ικανότητα, οι δράσεις σε επίπεδο δημόσιας υγείας για την αντιμετώπιση του προβλήματος αυτού παραμένουν ανεπαρκείς. Απαιτούνται επείγοντως πιο ισχυρές παρεμβάσεις και δράσεις για την αντιμετώπιση της αντιμικροβιακής αντοχής, γεγονός που αναμένεται να έχει σημαντικό θετικό αντίκτυπο στην υγεία του πληθυσμού και στις μελλοντικές δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης στις χώρες ΕΕ/ΕΟΧ.